

Nr 26.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1936 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om anslag för befrämjande av linodling m. m.

(1:a avd.)

Jordbruksutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 291 av herrar *Westman* och *Pettersson, Anton*, likalydande med II: 495 av herrar *Hammarlund* och *Johanson* i Hallagården, vari hemställts, att riksdagen måtte för befrämjande av linodling för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 8,000 kronor;

2) II: 274 av herr *Nyblom*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrift till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande möjligheterna att bevara den svenska linodlingen och att tillförsäkra linodlaren ett i förhållande till produktionskostnaden skäligt pris för råvaran.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionerna, hänvisas till dessa.

Till åtgärder för främjande av linodling och linberedning anvisade riksdagen för ettvarvt av åren 1920—1922 ett extra reservationsanslag av 16,000 kronor, varav 10,000 kronor avsetts för linodling och 6,000 kronor för linberedning. För tiden därefter och intill ingången av budgetåret 1925/1926 anvisades, bland annat på grund av förefintlig reservation, nytt anslag allenast för budgetåret 1923/1924 med 5,500 kronor. Av de sålunda anvisade anslagen användes den för linberedning avsedda delen till anställande under kommerskollegium av en statens instruktör för linberedning. Sedan denna befattning med utgången av budgetåret 1923/1924 indragits, anvisades medel allenast till befrämjande av linodling. Härför beviljades ett extra reservationsanslag, vilket för vart och ett av budgetåren 1925/1926—1931/1932 uppgick till 8,000 kronor samt för budgetåret 1932/1933 till 7,000 kronor. Därefter har anslag för ändamålet icke beviljats.

Den del av anslaget, som var avsedd för linodling, användes till statsbidrag åt hushållningssällskap. Enligt kungörelsen i ämnet den 22 december 1919 (nr 784) med däri genom kungörelsen nr 569/1922 gjord ändring skall, så länge anslag för ändamålet utgår, statsbidrag avse premiering av linodling, fröodling eller utsädesfrö, anskaffande och utdelande av utsädesfrö till mindre jordbrukare, åtgärder för uppköp, rensning och spridning av utsädesfrö eller för försök, undersökningar eller upplysningsverksamhet, avseende att främja en rationell linodling.

Vid 1934 års riksdag föreslogs i en inom andra kammaren väckt motion, nr 246, att lin måtte åsättas en tull av 75 öre för kilogram. I enlighet med hemställan av bevillningsutskottet (betänkande nr 26) föranledde motionen icke någon riksdagens åtgärd.

Under 1935 års riksdag hemställdes i en inom andra kammaren väckt motion, nr 418, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande lämpligt avvägt skydd för den svenska linodlingen samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga de förslag, som härav kunde föranledas. Jämväl denna motion blev efter hemställan av bevillningsutskottet (betänkande nr 12) av riksdagen avslagen.

I skrivelse den 8 juni 1935 har *Sveriges allmänna linodlingsförenings styrelse* hos Kungl. Maj:t hemställt, att Kungl. Maj:t ville för 1936 års riksdag framlägga förslag dels om anvisande av anslag till instruktörsverksamhet och till hushållningssällskapen för linodlingens främjande med enahanda belopp, som utgått för åren 1920—1924, eller 16,000 kronor årligen, dels rörande sådan reglering av importen av lin och produkter därav, att svenskt lin kan prisregleras (eventuellt med hjälp av licensavgifter å utländskt lin och utländska lingarner och linnevävnader) och en tryggad avsättning av inhemsk linneråvara åstadkommas till efter produktionskostnaden avpassade priser.

Kungl. Maj:t har sedermera anbefallt lantbruksstyrelsen och kommerskollegium att avgiva utlåtande över linodlingsförenings styrelses berörda skrivelse. Vid kommerskollegiets utlåtande ha fogats yttranden från svenska linneväveriföreningen och svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund.

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att till befrämjande av linodling anvisa för budgetåret 1936/1937 ett reservationsanslag av 8,000 kronor. Såsom stöd för denna framställning har lantbruksstyrelsen framhållit, att inhemsk linodling och därmed sammanhängande inhemsk linberedning och fabrikation fortfarande vore av en viss betydelse. Det syntes styrelsen synnerligen angeläget att under nuvarande förhållanden, då vissa avsättningssvårigheter gjorde sig gällande för jordbrukets stapelartiklar, söka åstadkomma ökad odling av växtslag, som icke berördes av dessa svårigheter. Därvid torde linet vara särskilt lämpligt, då odling därav särskilt för det mindre jordbruket kunde medföra vissa biinkomster. Enligt styrelsens förmenande torde linodlingens befrämjande i första hand inriktas på att hushållningssällskapen genom statsunderstöd under tidigare gällande villkor sättas i stånd att verksamt bidra till ökning av linodlingen hos de mindre jordbrukarna, därvid deras verksamhet särskilt torde böra inriktas på spridning av fullgott utsädesfrö.

Svenska linneväveriföreningen, som företräder de industriella synpunkterna, har i sitt yttrande givit uttryck åt åsikten, att de för bästa kvalitet av belgiskt lin — vilket är det bästa i marknaden — gällande priserna skulle kunna göra svensk linodling och linberedning ekonomiskt lönande.

En förutsättning för en bestående och framgångsrik linodling och linberedning vore emellertid, att möjligheter skapades att erhålla ett kvalitativt förstklassigt lin med fullt genomförd standardisering. Statliga åtgärder för linodlingens främjande borde i första hand inriktas på spridning av fullgoda utsädesfröer.

I yttrandet från *svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund* har framhållits, att linet vore en av hemslöjdens viktigaste råvaror, samt att tillgången till inhemskt lin av god kvalitet vore en oavvislig betingelse för att hemslöjdens tillverkning av linnevaror skulle kunna bedrivas. Förbundet fäste även uppmärksamheten å linodlingens betydelse ur försörjningssynpunkt för lantbefolkningen i de delar av landet, där linhantering ännu bedreves.

Båda dessa sammanslutningar — vilka således vitsordat betydelsen av att en inhemsk linodling vidmakthölles — ha såsom ett önskvärt led i strävandena för linodlingens främjande framhållit inrättande av en statlig mönsteranstalt för beredning av lin.

Kommerskollegium har i sitt utlåtande förklarat, att vidmakthållandet av en inhemsk linodling vore av sådan betydelse, att visst statligt stöd för densamma kunde anses motiverat. Särskilt framträdde linodlingens betydelse för hemslöjden. Även den industriella produktionen å området torde ha visst intresse av förefintligheten av en inhemsk linodling. Särskild anledning torde vara att uppmärksamma linodlingens betydelse ur krigsberedskapssynpunkt. *Kommerskollegium* ansåge sålunda, sedan nu en inträffad prisstegring å lin syntes ha skapat bättre ekonomiska förutsättningar för en inhemsk linodling, skäl talade för att statliga åtgärder åter vidtoges för linodlingens främjande. I överensstämmelse härmed ville *kommerskollegium* i likhet med lantbruksstyrelsen tillstyrka, att det från och med budgetåret 1933/1934 indragna anslaget till befrämjande av linodling åter uppfördes å riksstaten.

Genom beslut den 9 januari 1936 har *Kungl. Maj:t* lämnat linodlingsföreningens styrelses framställning utan bifall.

Enligt jordbruksstatistiken uppgick *skörden av lin* (och hampa) i Sverige nedannämnda år till följande kvantiteter:

	Frö ton	Tågor ton
1870	4,946	4,197
1900	1,480	1,434
1915 (uteslutande lin)	65	149
1920 (> >)	423	686
1925 (> >)	99	247
1930 (> >)	38	100
1931 (> >)	34	84
1932 (> >)	32	81
1933 (> >)	26	69

Till belysande av *linneindustriens omfattning* må meddelas följande översikt ur kommerskollegiets industristatistik av antalet arbetsställen, personal samt tillverkningsvärde inom nämnda industri år 1933:

	Antal arbetsställen	P e r s o n a l		Salutillverkningsvärdet 1,000 kr.
		Förvaltnings-	Arbetar-	
Linspinnerier	(4) 1	16	339	1,956
Linneväverier	(14) 7	67	590	4,294
Kombinerade linnefabriker	1	21	525	3,088
Summa	9	104	1,454	9,338

Anm. Anläggning upptages under den industrigrupp, till vilken dess *huvudsakliga* tillverkning hör. Inom parentes angives sammanlagda antalet arbetsställen, där över huvud tillverkning, hänförlig till respektive grupp, förekommit.

Importen av lin omfattade enligt kommerskollegiets handelsstatistik för åren 1912—1913 och 1930—1934 följande kvantiteter och värden:

Å r	O hä c k l a t l i n			H ä c k l a t l i n		
	Kvan- titet ton	Värde 1,000 kr.	Enhets- värde kr. pr kg	Kvan- titet ton	Värde 1,000 kr.	Enhets- värde kr. pr kg
1912	2,439	2,195	0.90	72	90	1.25
1913	2,641	1,717	0.65	14	17	1.25
1930	2,316	2,189	0.95	78	167	2.15
1931	2,236	1,046	0.47	93	184	1.98
1932	1,371	822	0.60	58	106	1.84
1933	1,065	944	0.89	14	25	1.72
1934	2,131	2,001	0.94	17	30	1.76

Med avseende å införselns fördelning på de viktigaste inköpsländerna må anföras, att *år 1934* hänförde sig i runt tal nedannämnda värden till införsel från följande länder, nämligen beträffande ohäccklat lin Lettland 338,167, Litauen 419,071, Europeiska Sovjetunionen 310,625, Tyska riket 299,407, Nederländerna 352,174 och Belgien 184,334. Genomsnittsvärdet av införseln från respektive länder varierade samma år för ohäccklat lin mellan 64 öre och 1 krona 78 öre per kilogram och för häccklat lin mellan 1 krona 50 öre och 2 kronor 60 öre per kilogram.

Under *år 1935* utgjorde enligt preliminär beräkning den sammanlagda importen av ohäccklat och häccklat lin 1,817 ton.

Utskottet.

Utskottet vill i likhet med motionärerna understryka önskvärdheten av att en inhemsk linodling bevaras och om möjligt utvidgas. För åtskilliga mindre jordbruk torde odling av lin kunna medföra vissa biinkomster. I händelse av stängd råvaruimport utgör, såsom kommerskollegium antytt, givetvis en

inhemsk linodling en betydelsefull tillgång för landet. Av den föregående utredningen lär emellertid framgå, att vår inhemska linodling numera är av ringa omfattning. I själva verket torde den sakna betydelse utanför den egentliga hemslöjden. Skäl synas därför tala för att linodlingens stödjande från statens sida — om detta anses önskvärt — lämpligast verkställas genom hemslöjden. Härvid vill utskottet jämväl erinra därom, att statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet i proposition nr 1 till 1933 års riksdag (IX H. T. punkt 97) förklarar, att inga allvarigare olägenheter komme att uppstå, om anslaget till befrämjande av linodling då indroges. Skulle behov av att utlämna mindre belopp för understöd i det syfte, anslaget avsett att främja, uppkomma, torde hinder ej föreligga — framhöll statsrådet vidare — för Kungl. Maj:t att för ändamålet disponera medel ur till Kungl. Maj:ts omedelbara förfogande ställda anslag, såsom exempelvis anslaget till befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar. Enahanda möjlighet torde alltjämt stå öppen för Kungl. Maj:t. På grund av nu anförda omständigheter anser sig utskottet icke böra biträda i motionerna I: 291 och II: 495 gjorda framställning om anvisande av särskilt anslag till ändamålet.

Vidkommande härefter i motionen II: 274 begärda utredning vill utskottet erinra, att av Kungl. Maj:t särskilt tillkallade sakkunniga i ett den 14 januari 1919 avgivet betänkande efter verkställd utredning framlagt förslag rörande främjande av odling och beredning av lin inom landet. Med hänsyn till den relativt långa tidsperiod, som förflutit sedan utredningen slutförts, och de ändrade förhållanden, vilka därefter inträffat, torde resultaten av utredningen för närvarande sakna större praktisk betydelse. Då det emellertid, såsom utskottet redan framhållit, synes vara önskvärt, att en inhemsk linodling bevaras och om möjligt utvidgas, vill utskottet i anslutning till motionen II: 274 förorda, att frågan om möjligheten att bevara och utvidga den inhemska linodlingen göres till föremål för ny utredning genom Kungl. Maj:ts försorg. En sådan utredning torde med fördel kunna verkställas av lantbruksstyrelsen eller annan myndighet efter hörande av sakkunniga och representanter för vederbörande intressenter.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

- 1) att motionerna I: 291 och II: 495 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;
- 2) att riksdagen må i anledning av motionen II: 274 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa skyndsamt utredning rörande möjligheter att bevara och utvidga en inhemsk linodling samt vidtaga på grund av utredningen betingade åtgärder.

Stockholm den 12 mars 1936.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, August Nilsson, Carl Eriksson, Gabrielson, von Stockenström, Fritiof Gustafson, Jacob Hansson* och *Heiding*; samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Uddenberg, Olsson* i Rödningsberg, *Gustafson* i Kasenberg, *Andersson* i Löbbo, *Liedberg, Pettersson* i Rosta och *Osberg*.

Reservation

av herrar *Heiding* och *Pettersson* i Rosta (beträffande utskottets hemställan under 1), vilka — under åberopande av motiveringen till motionerna I: 291 och II: 495 ävensom vad som yttrats i infortrade utlåtanden över Sveriges allmänna linodlingsförenings styrelses ovanberörda skrivelse av den 8 juni 1935 — hemställt,

1) att riksdagen må i anledning av motionerna I: 291 och II: 495 till *Linodlingens befrämjande* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *anslag* av 8,000 kronor;

2) — — — lika med utskottet — — —.
